Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

MEDIATIZATION STUDIES 8/2024 DOI: 10.17951/ms.2024.8.105-116

JOANNA HOŁDA

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

joanna.holda@mail.umcs.pl

https://orcid.org/0000-0001-9334-8441

Cyfryzacja, nowe technologie, media – jak skuteczniej regulować? Przegląd najnowszego prawa europejskiego – wybrane zagadnienia

Digitalization, New Technologies, Media – How to Regulate More Effectively? Review of the Latest European Law – Selected Issues

Abstrakt: Media i nowe technologie informacyjne są dziś wyzwaniem w różnych kontekstach, także prawnym. Szczególne znaczenie ma bezpieczeństwo informacji i bezpieczeństwo w sieci. Wpływają one na podstawowe wartości takie jak wolność słowa i pluralizm mediów, w szerszym znaczeniu na jakość demokracji i prawa człowieka w ogóle. Prawo w omawianym obszarze jest przyjmowane w różnych systemach, jednak wobec specyfiki problematyki najskuteczniejsze są przepisy ponadnarodowe. Aktualnie najważniejsza regulacja jest przyjmowana w Unii Europejskiej. Mimo że obowiązuje wobec państw członkowskich, to może stanowić inspirację dla innych systemów. Wydaje się, że w przyszłości legislacja w omawianym obszarze będzie pogłębiana, szczególnie wobec rozwoju nowych mediów i Internetu, a obowiązujące przepisy będą podlegały stałej weryfikacji i konfrontacji z rzeczywistymi potrzebami.

Słowa kluczowe: media; technologie; Internet; prawo; bezpieczeństwo informacji

Abstract: Media and new information technologies are a challenge today in various contexts, including legal ones. Information security and security in the Internet are of particular importance. They affect basic values such as freedom of speech and media pluralism, and in a broader sense, the quality of democracy and human rights in general. Law in the discussed area is adopted in various systems, but due to the specificity of the problem, supranational regulations are the most effective. Currently, the most important regulation is adopted in the European Union. Although it applies to member states, it may be an inspiration for other systems. It seems that in the future, legislation in the discussed area will be deepened, especially due to the development of new media and the Internet, and the applicable regulations will be subject to constant verification and confrontation with real needs.

Keywords: media; technology; Internet; law; information security

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

Wstęp

Media stanowią filar współczesnego społeczeństwa demokratycznego, pośredniczą w poznawaniu świata, a zachodzące zmiany społeczne i cywilizacyjne wpływają na ich kondycję. Procesy związane z rozwojem technologii cyfrowych i komunikacją elektroniczną stanowią szczególne wyzwania dla tego sektora w różnych aspektach, także prawnym.

Fundamentalne znaczenie ma w tym kontekście bezpieczeństwo informacji i bezpieczeństwo w sieci. Wpływają one na podstawowe wartości, takie jak wolność słowa (mediów) i dostęp do informacji, w szerszym znaczeniu na jakość demokracji i prawa człowieka w ogóle. Cyfryzacja i rozwój technologiczny pomagają w przeciwdziałaniu wykluczeniu informacyjnemu, niwelując lukę cyfrową w różnych częściach świata, ale też w obrębie jednego państwa (Rogers, 2024, s. 630 i n.). Niemniej tworzą też niebezpieczne narzędzia, co widać na przykładzie sztucznej inteligencji i generowania za jej pomocą treści, co może w konsekwencji stanowić zagrożenie dla demokracji (O'Neil, 2017). Technologia jest dobrodziejstwem, jednak rządzą nią skomplikowane mechanizmy, zależności i powiązania, które wpływają na życie, decyzje i wybory (Hatalska, 2021, s. 36).

Omawiana problematyka jest delikatna, a kształtowanie przepisów trudne z różnych powodów, np. ze względu na specyfikę technologii (komunikacyjnych i informatycznych), ale także koncepcje związane z kontrolą treści mogą budzić wątpliwości dotyczące ograniczenia wolności słowa, czy w skrajnych przypadkach – cenzury. Poza tym w ostatnich latach można było zaobserwować (Polska, Węgry) kryzys i osłabienie kondycji mediów w związku z krajową polityką zagrażającą demokracji.

Powyższe skłania do refleksji nad prawem i prowadzi do konkluzji, że skuteczna regulacja powinna wyjść poza krajowe ramy, szczególnie że dotyczy praw podstawowych czy transgraniczności treści. Największe znaczenie z punktu widzenia Europy ma legislacja Unii Europejskiej, a w ostatnich latach widać tu wyraźną aktywność.

Celem niniejszego opracowania jest przegląd unijnego ustawodawstwa i wskazanie najważniejszych aktów prawnych dotyczących sektora cyfrowego i mediów, uświadomienie potencjału regulacji i kierunku działania unijnego prawodawcy w omawianym obszarze.

Specyfika regulacji krajowej i międzynarodowej

Zasadą funkcjonowania demokratycznych, suwerennych państw jest posiadanie autonomicznych systemów prawa. W przypadku mediów tradycyjnych jest znacznie łatwiej niż wobec nowych mediów czy Internetu kształtować przepisy, przede wszystkim ze względu na możliwość stosunkowo skutecznego ich egzekwowania. Przez dekady ukształtowały się standardy wolności mediów i wolności słowa, wynikające

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

także z ram Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W krajowych systemach obowiązuje regulacja prasy, radiofonii i telewizji, a wolność słowa, wolność i pluralizm mediów stanowią standardy konstytucyjne. Sektor informacji i mediów regulują też przepisy dotyczące prawa autorskiego, cyberbezpieczeństwa, świadczenia usług drogą elektroniczną (komunikacja elektroniczna) czy ochrony danych osobowych.

Współpracę międzynarodową uzasadnia ochrona praw człowieka, zapewnienie bezpieczeństwa, wymiana gospodarcza czy rozwój technologiczny. Mogą się jednak pojawić trudności związane z przyjmowaniem prawa międzynarodowego, często cały proces legislacyjny jest bardzo długi. Zmniejsza to skuteczność realizacji wspólnych ustaleń i wydłuża je w czasie. Niemniej istniejący dorobek międzynarodowy tworzy co najmniej podstawy aksjologiczne i wyznacza kierunki myślenia o współczesnych zjawiskach, co w konsekwencji może mieć znaczenie przy tworzeniu prawa, także w innych systemach. Kształtowanie współpracy angażuje różne podmioty – organizacje międzynarodowe, państwa, ale też Unię Europejską i ma zapewnić jak najskuteczniejsze osiąganie celów o znaczeniu międzynarodowym.

Dla omawianej problematyki ważna jest działalność organizacji międzynarodowych, przede wszystkim dorobek Organizacji Narodów Zjednoczonych i jej wyspecjalizowanych organizacji (np. Światowa Organizacja Własności Intelektualnej, Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny czy Światowa Organizacja Handlu) lub np. Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

Jeśli chodzi o organizacje branżowe, należy podkreślić wagę działalności zarówno Międzynarodowej Federacji Dziennikarzy, jak i Europejskiej Federacji Dziennikarzy.

Prawo europejskie – wprowadzenie do problematyki

System prawa Unii Europejskiej, odmienny od międzynarodowego, wpływa bezpośrednio (lub pośrednio) na systemy krajowe państw członkowskich, stając się ich częścią. Proces legislacyjny jest z reguły złożony i trudny. Prawo ma zadośćuczynić interesom (politycznym, ekonomicznym, społecznym) wszystkich państw członkowskich, często trzeba wypracować rozwiązania kompromisowe, aby tworzone przepisy były do zaakceptowania dla wszystkich z nich. Niemniej prawo unijne jest oparte na wyraźnym i specyficznym systemie aksjologicznym, wspólnym dla państw członkowskich i Unii Europejskiej (Ruczkowski, 2023, s. 20).

Porządek unijny ma pomóc w osiąganiu celów określonych w traktatach (prawo pierwotne UE). Wykształcił charakterystyczne źródła prawa – prawo pierwotne i prawo wtórne (przyjmowane przez unijne instytucje zgodnie ze prawem pierwotnym) i hierarchę aktów prawnych. Z punktu widzenia niniejszego opracowania najważniejsze jest rozporządzenie i dyrektywa, oba zaliczane do prawa wtórnego.

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

Rozporządzenie ma na celu zapewnienie jednolitego (równoczesnego i automatycznego) stosowania prawa unijnego w państwach członkowskich (Barcz i in., 2020. s. 272–274). Jest aktem o zasięgu ogólnym i wiążącym w całości i jest bezpośrednio stosowane. Ma wysokie praktyczne znaczenie, określa prawa i obowiązki, na które można powoływać się przed sądami. Może być punktem odniesienia w stosunkach między podmiotami prawnymi, państwami członkowskimi i instytucjami unijnymi.

Dyrektywa wyznacza określony cel, który mają zrealizować kraje członkowskie i to one określają sposób jego osiągnięcia za pośrednictwem krajowych aktów prawnych (zmiana obowiązujących przepisów, dostosowanie do przepisów unijnych). Dyrektywa jest więc implementowana do porządku krajowego, państwa mają na to określony czas, z reguły są to dwa lata.

Prawo unijne posiada mechanizmy, które służą kontroli przestrzegania go przez państwa członkowskie. Istotne znaczenie może mieć też zasada odpowiedzialności odszkodowawczej w związku z naruszeniem prawa przez państwa członkowskie (Szpunar, 2014, s. 98).

Świat cyfrowy, technologie, ochrona dziennikarzy

Unia Europejska tworzy unikatowy na światową skalę system prawny, którego ideą jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania wspólnego wewnętrznego rynku. Dzięki posiadanym narzędziom udaje się przyjmować stosunkowo skuteczną regulację także sektora nowych technologii i mediów.

Regulacjami obejmowane są państwa członkowskie i działające w nich podmioty, ale w omawianym obszarze obowiązują również przepisy dotyczące podmiotów spoza Unii, o ile działają na wspólnym, wewnętrznym rynku. Ma to wzmocnić standardy i ochronę podstawowych wartości, jakimi są wolność słowa, bezpieczeństwo informacji i wolne od cenzury, pluralistyczne i godne zaufania media. Ma to umożliwić podejmowanie przez odbiorców decyzji na podstawie rzetelnych informacji i uczestniczenie w życiu publicznym (Ash, 2016, s. 287).

Tworzenie przepisów w sektorze cyfrowym i mediów nie jest proste. Wciąż pojawiają się nowe rozwiązania technologiczne, ale również społeczna presja i oczekiwanie szybkiego przyjmowania rozwiązań. Prawo jest odpowiedzią na pojawiające się niepokoje i wyzwania, ale przede wszystkim musi być skuteczne. W omawianym obszarze wyzwaniem są zarówno kwestie etyczne w środowisku cyfrowym i zglobalizowanym, jak i relacja między wolnością i odpowiedzialnością poddana społecznej kontroli normatywnej (Bauman, 2007, s. 30).

Dokonując przeglądu obowiązujących przepisów, można jednak stwierdzić, że Unia Europejska wyznacza „legislacyjne trendy". Dotyczy to także najnowszych aktów prawnych:

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

– o usługach cyfrowych (DSA) – „Konstytucja Internetu" (Akt o usługach cyfrowych, 2022);

– o rynkach cyfrowych (Akt o rynkach cyfrowych, 2022);

– w sprawie ustanowienia wspólnych ram dla usług medialnych na rynku wewnętrznym (Europejski akt o wolności mediów, 2024);

– w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji (Akt w sprawie sztucznej inteligencji, 2024);

– dotyczący reklamy politycznej [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/900 z dnia 13 marca 2024 r. w sprawie przejrzystości i targetowania reklamy politycznej].

– dyrektywa anty-SLAPP [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1069 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed oczywiście bezzasadnymi roszczeniami lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi i („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej")].

Warto również choćby wspomnieć (ze względu na ramy opracowania bez omawiania) dorobek w zakresie prawa autorskiego, który ma odniesienie do omawianego sektora przede wszystkim w zakresie:

– usług online na rynku wewnętrznym [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1128 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie możliwości transgranicznego przenoszenia usług online w zakresie treści na rynku wewnętrznym (Dz.U. UE. L.2017.168.2)];

– prawa autorskiego na rynku cyfrowym [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE (Dz.U. UE. L.2019.130.92)];

– praw autorskich w transmisji i retransmisji programów [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/789 z dnia 17 kwietnia 2019 r. ustanawiająca przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mające zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne raz do reemisji programów telewizyjnych i radiowych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 93/83/EWG (Dz.U. UE. L.2019.130.82)].

Akt o usługach cyfrowych – „Konstytucja Internetu"

Celem nowych przepisów jest uporządkowanie chaosu w Internecie, ograniczenie szkodliwych zjawisk, przeciwdziałanie zagrożeniom oraz zapewnienie lepszej ochrony użytkownikom, a przedsiębiorstwom pewności prawa na całym jednolitym rynku.

Przepisy obejmują działalność dostawców usług cyfrowych w Internecie, jako pierwsze na świecie nakładają na firmy cyfrowe w całej Unii odpowiedzialność za tre-

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

ści zamieszczane na ich platformach. Ideą jest tworzenie bezpieczniejszej przestrzeni cyfrowej dla użytkowników poprzez ochronę ich praw podstawowych online. Wśród głównych kwestii jest problematyka przejrzystości handlu, reklamy (np. informacja, kto ją finansuje) oraz ograniczanie rozprzestrzeniania się dezinformacji przez algorytmy. Krytycy aktu wyrażają jednak obawy, czy nie będzie on wykorzystywany do cenzurowania pod pretekstem walki z mową nienawiści czy dezinformacją.

Akt daje użytkownikom więcej kontroli nad tym, co widzą online. Nowe przepisy poprawią proces usuwania nielegalnych treści i ułatwią walkę ze szkodliwymi, wprowadzając lepsze zasady dotyczące ochrony wolności słowa. Zakazane zostają reklamy opierające się na danych wrażliwych (np. dotyczących orientacji seksualnej, religii, pochodzenia etnicznego) oraz skierowane do nieletnich.

Regulacją są objęte platformy internetowe i duże wyszukiwarki internetowe, np. Amazon Store, Apple AppStore, Booking.com, Facebook, Google, Instagram, LinkedIn, Pinterest, Snapchat, TikTok, X (Twitter), Wikipedia czy YouTube. Ma ona również zastosowanie do usług hostingowych, a także do pośredników internetowych. W literaturze od lat panuje opinia, że w interesie wskazanych platform, które personalizują treści, jest zweryfikowanie, czy w odpowiedni sposób zrozumiano potrzeby użytkowników dotyczące dostarczanych im treści (Sumpter, 2019, s. 21).

Państwa członkowskie są zobowiązane utworzyć specjalny krajowym organ odpowiedzialny za realizację przepisów rozporządzenia tzw. Koordynatora ds. Usług Cyfrowych (Polska – Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej).

Akt o rynkach cyfrowych ma na celu wzmocnienie funkcjonowania rynku wewnętrznego poprzez zapewnienie wszystkim przedsiębiorstwom w całej Unii, z korzyścią dla wszystkich użytkowników (zarówno przedsiębiorców, jak i osób fizycznych), uczciwych rynków cyfrowych, na których działają strażnicy dostępu.

Za „strażnika dostępu" uważa się podmiot, który wywiera znaczący wpływ na rynek wewnętrzny, świadczy podstawową usługę platformową, za pomocą której można dotrzeć do użytkowników końcowych, oraz zajmuje ugruntowaną i trwałą pozycję w zakresie prowadzonej przez siebie działalności (Google, Facebook, Amazon). Natomiast podstawowe usługi platformowe to m.in.: wyszukiwarki i przeglądarki internetowe, serwisy społecznościowe, usługi platformy udostępniania wideo, systemy operacyjne, wirtualni asystenci, usługi przetwarzania w chmurze.

Rozporządzenie stosuje się do podstawowych usług platformowych świadczonych przez strażników dostępu: użytkownikom biznesowym mającym siedzibę w Unii (obrót profesjonalny, biznesowy) lub takim użytkownikom jak osoby fizyczne lub prawne (konsumenci), mającym siedzibę lub miejsce pobytu w Unii, niezależnie od siedziby lub miejsca pobytu strażników dostępu (np. w państwach poza unijnych). Akt określa jasne zasady dla dużych platform, tj. nakazy i zakazy, które mają powstrzymać przed narzucaniem nieuczciwych warunków na przedsiębiorstwa i konsumentów.

Przepisy zapewniają uczciwą konkurencję między platformami cyfrowymi niezależnie od ich wielkości, przeciwdziałając nieuczciwym praktykom rynkowym.

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

Dają także większe opcje wyboru dla konsumentów i promują nowe możliwości dla małych przedsiębiorstw.

Europejski akt o wolności mediów ma na celu zwiększenie demokratyzacji mediów, szczególnie wobec rozwoju Internetu. Wolność i pluralizm mediów to wartości wynikające z Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Akt jest odpowiedzią na rosnące zaniepokojenie polityzacją mediów, brakiem ich przejrzystości właścicielskiej i niejasnym sposobem przydzielania państwowych reklam dostawcom usług medialnych. Zabezpiecza zarówno prywatne, jak i publiczne podmioty przed ingerencjami politycznymi w decyzje redakcyjne, chroni dziennikarzy i ich źródła oraz gwarantuje wolność i pluralizm mediów.

Nowe przepisy gwarantują obywatelom prawo dostępu do bezpłatnych i pluralistycznych informacji, określają też odpowiedzialność państw członkowskich za zapewnienie odpowiednich warunków i ram ochrony tego prawa. Najważniejsze założenia aktu:

– ochrona niezależności redakcyjnej i źródeł dziennikarskich, również przed stosowaniem przeciwko nim oprogramowania szpiegowskiego;
– gwarancja niezależnego funkcjonowania mediów publicznych;
– poprawa przejrzystość własności mediów;
– prawo do personalizacji oferty medialnej na urządzeniach i interfejsach;
– przejrzystość reklam państwowych dla dostawców usług medialnych i platform internetowych.

Europejski akt o wolności mediów zakłada utworzenie specjalnego organu, tj. Europejskiej Rady Usług Medialnych, składającego się z krajowych organów medialnych. Jest ciałem doradczym Komisji Europejskiej, ma promować spójne stosowanie kluczowych przepisów we wszystkich państwach UE oraz wydawać opinie i pomagać Komisji przygotowywać wytyczne.

Rozporządzenie w sprawie sztucznej inteligencji

Są to pierwsze na świecie kompleksowe przepisy dotyczące sztucznej inteligencji, których celem jest poprawa funkcjonowania rynku wewnętrznego przez ustanowienie jednolitych ram prawnych wykorzystywania systemów sztucznej inteligencji zgodnie z wartościami Unii. Regulacja ma promować zorientowaną na człowieka i godną zaufania sztuczną inteligencję, jednocześnie zapewniając wysoki poziom ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, praw podstawowych – demokracji, praworządności i ochrony środowiska, oraz ochrony przed szkodliwymi skutkami systemów sztucznej inteligencji. Ma na celu również wspieranie innowacji. Rozporządzenie zapewnia swobodny transgraniczny przepływ towarów i usług opartych na sztucznej inteligencji, uniemożliwiając tym samym państwom członkowskim nakładanie ograniczeń na rozwój, wprowadzanie do obrotu i wykorzystywanie takich systemów. Zapewnia się

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

rozwój sztucznej inteligencji i gwarantuje poszanowanie praw podstawowych, które stanowią cel niniejszego aktu (Namysłowska i in., 2024, s. 66). Intencją regulacji jest wspieranie innowacji, czyli stworzenie małym i średnim przedsiębiorstwom możliwości rozwijania sztucznej inteligencji, zanim staną się dostępne dla społeczeństwa.

Nowe przepisy wprowadzają kategorie zakazanych praktyk w zakresie sztucznej inteligencji (niedopuszczalnego ryzyka). Za zagrażające dla ludzi i zakazane uznaje się:

– poznawczo-behawioralną manipulację ludźmi lub określonymi wrażliwymi grupami, np. zabawki aktywowane głosem, które zachęcają dzieci do niebezpiecznych zachowań;

– identyfikację biometryczną i kategoryzację osób fizycznych;

– *scoring* (klasyfikacja punktowa) obywateli: klasyfikacja ludzi na podstawie ich zachowań, statusu społeczno-ekonomicznego lub cech osobistych;

– systemy identyfikacji biometrycznej działające w czasie rzeczywistym i zdalnie, takie jak rozpoznawanie twarzy.

Akt o sztucznej inteligencji wyróżnia również systemy wysokiego ryzyka. Są nimi takie, które negatywnie wpływają na bezpieczeństwo lub prawa podstawowe. Zalicza się tu systemy stosowane w produktach objętych unijnymi przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa produktów i systemy należące do konkretnie wskazanych w rozporządzeniu obszarów, które będą musiały zostać zarejestrowane w unijnej bazie danych. Akt o sztucznej inteligencji wprowadza wymagania przejrzystości, co oznacza ujawnienie, że treść została wygenerowana przez sztuczną inteligencję, zaprojektowanie modelu tak, aby nie generował on nielegalnych treści, jak również publikowanie streszczeń chronionych prawem autorskim danych wykorzystywanych do szkolenia systemów sztucznej inteligencji. W przypadku generatywnej sztucznej inteligencji (np. ChatGPT), która tworzy takie treści jak obraz, tekst, film, będzie trzeba przestrzegać wymogów dotyczących przejrzystości oraz praw autorskich.

Rozporządzenie w sprawie przejrzystości i targetowania reklamy politycznej

Interesujące są również nowe przepisy dotyczące reklamy politycznej. Mają zapewnić ochronę praw podstawowych, podobnie jak w przypadku pozostałej omawianej regulacji. Przede wszystkim ważne są kwestie związane z debatą publiczną, polityczną, manifestowaną także w działalności reklamowej i zabezpieczenie interesów różnych podmiotów. Demokracja i prawa człowieka są współzależne, bez praw politycznych, takich jak jak prawo do wpływania na sprawy publiczne czy bierne i czynne prawo wyborcze, nie ma demokracji (Osiatyński, 2011, s. 127).

Szczególne znaczenie mają kwestie związane z możliwością reklamowania w Internecie. Ideą jest transparentność, tzn. informacja, kto finansuje reklamę, i wyraźne oznaczenie treści jako reklamy. Odbiorca ma być świadomy, czy reklama trafiła do

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

niego celowo. Przepisy mają pomóc w podnoszeniu standardów debaty politycznej, demokratyzując ją.

Jak wynika z dokumentu, konieczne jest zdefiniowanie politycznego materiału reklamowego jako konkretnego działania w zakresie reklamy politycznej. Materiały reklamowe obejmują różne nośniki – w formie drukowanej, w środkach masowego przekazu, na stronach internetowych, w wyszukiwarkach internetowych oraz mediach strumieniowych lub za pośrednictwem usług platform internetowych.

Dyrektywa w sprawie SLAPP

Celem przepisów jest wzmocnienie demokracji oraz wolności i pluralizmu mediów w Unii i rozwiązanie problemu rosnącej liczby strategicznych powództw zmierzających do stłumienia debaty publicznej (zwanych „powództwami SLAPP"). Powództwa te dotyczą dziennikarzy, organizacji pozarządowych, nauczycieli akademickich i innych przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Polska w 2023 roku znalazła się na czele raportu opublikowanego przez Koalicję przeciwko SLAPPom, jeśli chodzi o liczbę takich spraw. W 2022 roku była liderem wśród państw najbardziej sprzyjającym SLAPPom (Raport Koalicji przeciw SLAPPom w Europie, 2023).

Przyjęte rozwiązania mają pomóc w usunięciu przeszkód utrudniających prawidłowy przebieg postępowań sądowych, które są wszczynane przeciwko osobom angażującym się w debatę publiczną w celu powstrzymania ich od prowadzonej działalności, przy jednoczesnym zapewnieniu im ochrony przed postępowaniami sądowymi.

Regulacja dostrzega rolę dziennikarzy i konieczność stworzenia im warunków odpowiednich do skutecznego działania bez poczucia strachu, aby obywatele mieli zapewniony dostęp do pluralistycznych poglądów w demokracjach europejskich. Niezależne, profesjonalne i odpowiedzialne dziennikarstwo, jak również dostęp do pluralistycznych informacji to kluczowe filary demokracji. Dlatego należy zapewnić przestrzeń do pracy zgodnej z etyką dziennikarską, wnoszącą wkład w otwartą i uczciwą debatę oraz zwalczać dezinformację, manipulacje informacjami i ingerencje w informacje. Należy dziennikarzom zapewnić ochronę, szczególnie gdy działają w dobrej wierze.

Jak zauważa dyrektywa, szczególne znaczenie mają dziennikarze śledczy, którzy odgrywają kluczową rolę w ujawnianiu i zwalczaniu przestępczości i patologii władzy. Ich praca wiąże się ze szczególnie wysokim ryzykiem, a oni sami coraz częściej są ofiarami ataków, zabójstw i gróźb, a także zastraszania i nękania. Dlatego należy wprowadzić system gwarancji i ochrony, dzięki któremu będą mogli pełnić funkcję obserwatorów w sprawach leżących w interesie publicznym, nie obawiając się przy tym sankcji za poszukiwanie prawdy i informowanie społeczeństwa.

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

Konkluzje

Omawiany sektor daje impuls do wprowadzania nowych rozwiązań prawnych. Obszar ten jest ważny pod względem regulacyjnym, a złożoność problematyki sprawia, że nie da się przyjąć wyłącznie jednego aktu i w jednym systemie prawnym. Wpływają na to głównie czynniki zewnętrzne (rozwój technologiczny, sytuacja polityczna), które w konsekwencji determinują kształt przepisów. W działalności mediów należy pogodzić przede wszystkim dwie wartości – wolność słowa i bezpieczeństwo informacji. Przyjmowane przepisy starają się temu zadośćuczynić.

Mimo autonomii system krajowy jest niewystarczający, większy potencjał mają regulacje ponadnarodowe, a doświadczenie pokazuje, że obecnie najskuteczniejsze, choć ograniczone do krajów członkowskich, jest prawo Unii Europejskiej. Przepisy na poziomie unijnym są nowoczesne, często pierwsze globalnie podejmują się wyzwania, jakim jest wprowadzanie regulacji trudnych obszarów, wychodzą naprzeciw oczekiwaniom społecznym, dostrzegając interesy różnych podmiotów. Mogą stanowić wzór i inspirację dla innych systemów.

Tradycyjne i nowe media różnią się, co także odzwierciedla się w sposobie ich uregulowania. W pierwszym przypadku przez lata powstawał dorobek legislacyjny (dziś już częściowo anachroniczny) i standardy mediów – wciąż aktualne, choć stale wymagające wzmacniania. Jednak obok poszanowania podstawowych wartości (wolność i pluralizm mediów) należy zwrócić uwagę na zmieniające się dziennikarstwo i pojawianie alternatywnych form, takich jak blogerzy, influencerzy, co wpływa na kształt regulacji. Odpowiedzią jest tu Europejski akt o wolności mediów. Wsparcie jakościowego dziennikarstwa, szczególnie wobec fake newsów i możliwości, jakie daje sztuczna inteligencja, dają przepisy wspomnianego aktu, ale także regulacja sztucznej inteligencji, czy tzw. Konstytucja Internetu.

Media tradycyjne pozostają pod pewnego rodzaju kontrolą związaną ze standardami, np. koncepcja sprostowania informacji (odpowiedzialność za słowo), jednak Internet też musi być, choćby fragmentarycznie, poddany podobnej kontroli, aby informacja dostarczana odbiorcy była jak najbardziej bezpieczna. Nie jest to cenzura, choć regulacja Internetu może budzić takie obawy.

Najwięcej wyzwań stwarza właśnie środowisko Internetu i można przyjąć, że wobec tego obszaru prawo będzie nadal aktywnie rozwijane. Świat cyfrowy to coraz większy udział bardzo dużych platform, które wpływają zasadniczo na codzienne życie i wybory użytkowników. Odpowiedzią na te wyzwania są przepisy aktów prawnych o rynkach cyfrowych i o usługach cyfrowych.

Można przyjąć, że przyszłość regulacji nowych mediów, świata cyfrowego i technologii coraz częściej będzie odbywać się na ponadnarodowym poziomie. Regulacja Unii Europejskiej obowiązuje w jej państwach członkowskich i obecnie jest najbardziej nowoczesna, niemniej wydaje się, że w tym obszarze istnieje potrzeba znacznie silniejszej współpracy międzynarodowej.

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

Prawo jest „żywe", w miarę obowiązywania będzie poddawane weryfikacji, konfrontowane z rzeczywistością i ewentualnie dostosowywane do pojawiających się nowych potrzeb, ponieważ wobec zmieniającego się świata zmieniają się też przepisy.

Bibliografia

Akt o rynkach cyfrowych (2022). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1925 z dnia 14 września 2022 r. w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym oraz zmiany dyrektyw (UE) 2019/1937 i (UE) 2020/1828 (akt o rynkach cyfrowych) (Dz.U. UE. L.2022.265.1).

Akt o usługach cyfrowych (2022). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Dz.U. UE. L. 2022.277.1).

Akt w sprawie sztucznej inteligencji (2024). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (DZ.U. EU. L.2014.1689).

Ash, T.G. (2016). *Wolne słowo. Dziesięć zasad dla połączonego świata.* Znak.

Bauman, Z. (2007). *Szanse etyki w zglobalizowanym świecie*. Znak.

Barcz, J., Górka, M., Wyrozumska, A. (2020). *Instytucje i prawo Unii Europejskiej*. Wolters Kluwer.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/789 z dnia 17 kwietnia 2019 r. ustanawiająca przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mające zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne oraz do reemisji programów telewizyjnych i radiowych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 93/83/EWG (Dz.U. UE. L.2019.130.82).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE, (Dz.U. UE. L.2019.130.92).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1069 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed oczywiście bezzasadnymi roszczeniami lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi i („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej") (Dz.U. EU. L.2024.1069).

Europejski akt o wolności mediów (2024). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1083 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnych ram dla usług medialnych na rynku wewnętrznym i zmiany dyrektywy 2010/13/UE (europejski akt o wolności mediów) (Dz.U. UE. L.2024.1083).

Hatalska, N. (2021). *Wiek paradoksów. Czy technologia nas ocali?* Znak.

Namysłowska, M., Bieda, R., Budrewicz, P., Lubasz, D., Nowakowski, M., Pająk, R., Świerczyński, M., Więckowski, Z., Wochlik, I., Wróblewski, M. (2024). O etycznych, prawnych i społecznych konsekwencjach stosowania systemów sztucznej inteligencji w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Uwagi na tle projektu rozporządzenia w sprawie sztucznej inteligencji. *Przegląd Sejmowy*, *6*, 61–84.

Pobrane z czasopisma Mediatizations Studies **http://mediatization.umcs.pl**
Data: 11/01/2026 18:40:03

O'Neil, C. (2017). *Broń matematycznej zagłady. Jak algorytmy zwiększają nierówności i zagrażają demokracji*. PWN.

Osiatyński, W. (2011). *Prawa człowieka i ich granice*. Znak.

Raport Koalicji przeciw SLAPPom w Europie (2023). *SLAPPs: A threat to democracy continues to grown. A 2023 raport update*. https://www.the-case.eu/wp-content/uploads/2023/08/20230703-CASE-UPDATE-REPORT-2023-1.pdf

Rogers, E.M. (2024). *Dyfuzja innowacji*. NCK.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1128 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie możliwości transgranicznego przenoszenia usług online w zakresie treści na rynku wewnętrznym (Dz.U. UE. L.2017.168.2).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/900 z dnia 13 marca 2024 r. w sprawie przejrzystości i targetowania reklamy politycznej (Dz.U. UE. L.2014.900).

Ruczkowski, P. (2023). Obywatel w centrum działań e-administracji w Unii Europejskiej. W: S. Dudzik, I. Kawka, R. Śliwa (red.), *Obywatel w centrum działań e-administracji Unii Europejskiej* (s. 15–28). Księgarnia Akademicka. https://doi.org/10.12797/9788381388894.01

Sumpter, D. (2019). *Osaczenie przez liczby. O algorytmach, które kontrolują nasze życie. Od Facebooka i Google'a po fake newsy i bańki filtrujące*. Copernicus Center Press.

Szpunar, M. (2014). Wybrane problemy stosowania prawa Unii Europejskiej w stosunkach cywilnoprawnych. *Prawo w Działaniu*, *20*, 94–108.